

Obciążenie uczniów plecakami/tornistrami w wybranych szkołach miasta Torunia i powiatu toruńskiego

Informacje ogólne

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu informuje, że w okresie luty - kwiecień 2018 r. dokonano oceny obciążenia uczniów plecakami/tornistrami. Badanie przeprowadzono w 13 wybranych szkołach podstawowych, w tym w 6 szkołach na terenie miasta Torunia i w 7 na terenie powiatu. Do oceny niezbędny był pomiar ciężaru ciała ucznia oraz pomiar ciężaru jego spakowanego tornistra/plecaka.

Polskie ustawodawstwo nie reguluje kwestii maksymalnej wagi plecaków dzieci i młodzieży szkolnej. Zgodnie ze stanowiskiem Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie tornistrów szkolnych, ciężar tornistra nie powinien przekraczać od 10% do 15% masy ciała ucznia. Za właściwy stosunek wagi tornistra do wagi ciała przyjęto 15%.

Badaniem objęto ogółem 41 oddziałów: 11 klas pierwszych, 8 klas drugich, 13 klas trzecich, 2 klasy czwarte, 1 klasę piątą, 3 klasy szóste i 3 klasy siódme. Ogółem zważono 629 plecaków (364 w Toruniu, 265 na terenie powiatu). Dane dotyczące liczby zważonych plecaków przedstawia Tabela 1.

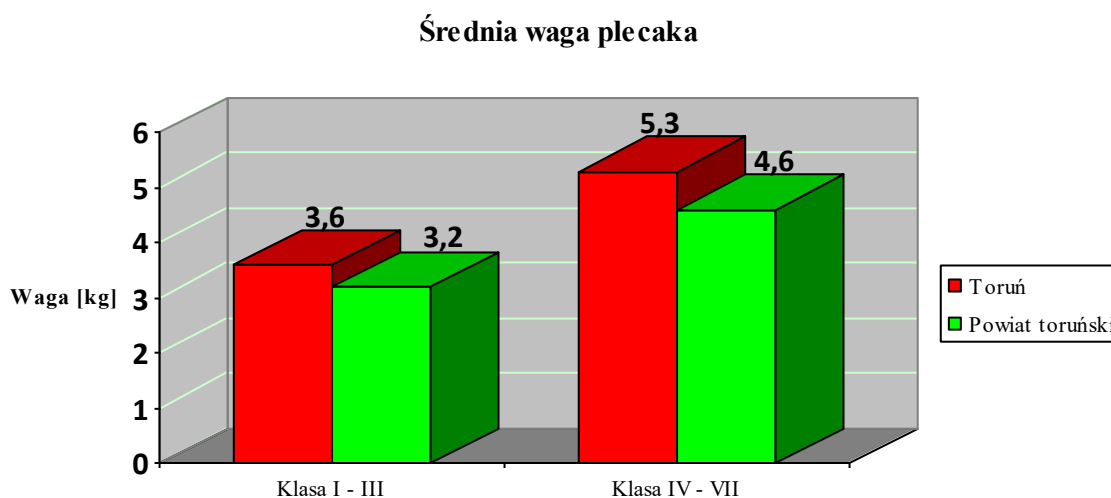
Tabela 1. Liczba zważonych plecaków w Toruniu i na terenie powiatu toruńskiego

	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII
Toruń	65	66	148	15	11	34	25
Powiat toruński	86	55	70	10	0	26	18
Razem	151	121	218	25	11	60	43

Średnia waga plecaków

Średnia waga plecaka uczniów klas I - III wynosiła w Toruniu 3,6 kg, a na terenie powiatu toruńskiego 3,2 kg. Średnia waga plecaka uczniów klas IV - VII wynosiła w Toruniu 5,3 kg, a na terenie powiatu toruńskiego 4,6 kg. Średnią wagę plecaka przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Średnia waga plecaka [kg]

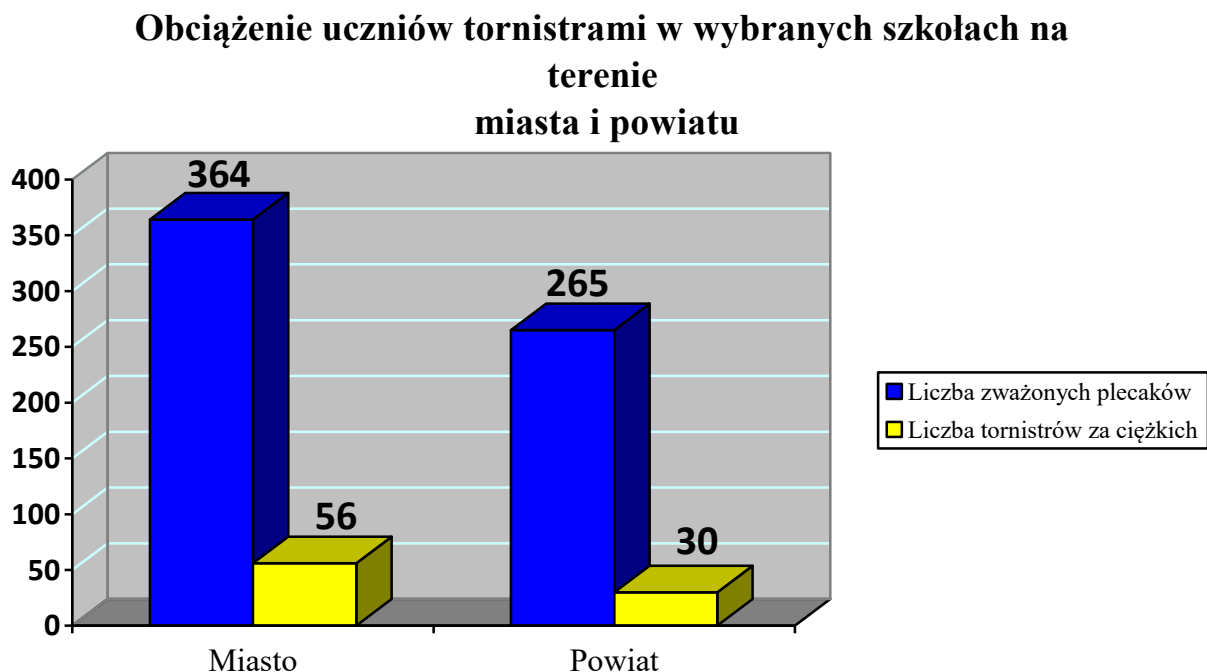

Z powyższego wykresu wynika, że zarówno w klasach I - III, jak i IV - VII średnia waga plecaka jest większa w Toruniu niż na terenie powiatu toruńskiego.

Obciążenie uczniów plecakami

Zbyt ciężkie plecaki stwierdzono u 86 uczniów (56 w Toruniu, 30 na terenie powiatu), co stanowiło 13,67% wszystkich uczniów objętych oceną. Wskaźnik dla miasta wynosi 15,4 %, a dla powiatu 11,3%. Obciążenie uczniów plecakami/tornistrami przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Obciążenie uczniów plecakami

Szczegółowe dane dotyczące obciążenia tornistrami uczniów toruńskich szkół zawiera Tabela 2.

Tabela 2. Obciążenie tornistrami uczniów w Toruniu

Klasa	Liczba zważonych plecaków	Liczba tornistrów za ciężkich	% tornistrów za ciężkich
I	65	15	23,1
II	66	14	21,2
III	148	14	9,5
IV	15	5	33,3
V	11	4	36,4
VI	34	2	5,9
VII	25	2	8,0
Razem	364	56	15,4

Szczegółowe dane dotyczące obciążenia tornistrami uczniów szkół na terenie powiatu zawiera Tabela 3.

Tabela 3. Obciążenie tornistrami uczniów szkół na terenie powiatu toruńskiego

Klasa	Liczba zważonych plecaków	Liczba tornistrów za ciężkich	% tornistrów za ciężkich
I	86	15	17,4
II	55	4	7,3
III	70	7	10,0
IV	10	2	20,0
V	0	0	0
VI	26	2	7,7
VII	18	0	0
Razem	265	30	11,3

Największe przekroczenie dozwolonego obciążenia przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Największe przekroczenie dozwolonego obciążenia

	Klasy I - III			Klasy IV - VII		
	Masa ciała ucznia w kg	Masa plecaka w kg	% masy ucznia	Masa ciała ucznia w kg	Masa plecaka w kg	% masy ucznia
Toruń	23,0	5,5	23,9	27,3	5,0	18,3
Powiat toruński	20,5	5,2	25,4	30,5	5,6	18,4

Na przekroczenie dopuszczalnej wagi tornistrów lub plecaków wpłynęło:

- obciążenie podręcznikami i zeszytami z przedmiotów, które nie były ujęte w programie nauczania w danym dniu;
- noszenie rzeczy niezwiązanych z programem nauczania, takich jak: albumy, zabawki, butelki z napojami;
- niewystarczający nadzór rodziców i opiekunów oraz nauczycieli nad zawartością tornistrów.

Pozostawianie podręczników i przyborów szkolnych

Zgodnie z § 4 a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), w pomieszczeniach szkoły lub placówki zapewnia się uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych.

Z obserwacji i informacji otrzymanych podczas oceny ciężaru plecaków przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu wynika, że obowiązek ten jest realizowany w różny sposób.

Kontrole wykazały, że w większości szkół dyrekcja wyznaczyła w klasach miejsca, w których uczniowie mogą pozostawić część wyposażenia szkolnego. Są to indywidualne półki lub regały. W klasach, w których obowiązuje tzw. system uczniowski - klasa ma przyporządkowaną salę lekcyjną, uczniowie pozostawiają podręczniki na ławkach. W szczególności dotyczy to uczniów klas I - III. Zdarzają się szkoły, zarówno w Toruniu, jak i na terenie powiatu, w których uczniowie, zwłaszcza klas IV - VII mogą pozostawiać podręczniki, przybory szkolne oraz strój na zajęcia wychowania fizycznego w szafkach indywidualnych.

Konsekwencje zdrowotne wynikające z noszenia zbyt ciężkich plecaków

Nadmierna waga tornistra może powodować ból odczuwalny na linii bioder. Przekroczona waga plecaka negatywnie wpływa na schemat chodzenia, co może skutkować problemem z kolanami. Pochylony tułów, zaokrąglone plecy i wyciągnięta szyja utrudniają mięśniom i ścięgnom utrzymywanie właściwej postawy ciała. Przeciążone stopy doprowadzają do powstawania zniekształceń w ich budowie i bolesności. Zbyt ciężki tornister może być przyczyną bocznego skrzywienia kręgosłupa (skoliozy). Skutki wad postawy nabytych w dzieciństwie ujawniają się w wieku dojrzałym.

W trakcie kontroli zwrócono uwagę, że niektóre uczennice noszą torby, co może mieć także konsekwencje dla zdrowia. Obciążenie ramienia powoduje przechylenie się szyi w kierunku przeciwnym, a w konsekwencji jej drętwienie. Nosząc ciężką torbę na jednym ramieniu, narażamy się na nadwyżenie mięśni pleców.

Zalecenia

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu przypomina, że wagę tornistrów można zredukować w prosty sposób - poprzez zakup cienkich zeszytów i jednokomorowych piórników. Przy zakupie należy zwracać uwagę na rodzaj materiału, z którego został wykonany tornister lub plecak.